

■ ■ ■

Február ■

■ ■ ■

■

FEBRUÁR 2. – VIZES ÉLŐHELYEK VILÁGNAPJA

Ezen a napon a világ túlnyomó részén a vizes élőhelyeket ünneplik. 1971. február 2-án az iráni Ramsar városában hosszas előkészítő munka után 18 ország képviselői aláírták a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyekkel kapcsolatos nemzetközi szerződést. Az egyezmény négy évvel később lépett hatályba, azóta a világ minden tájáról 144 ország csatlakozott hozzá. A megállapodás hivatalos neve Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen a vízmadarak tartózkodási helyéről. (A volt – a szerk. megj.) Jugoszlávia ehhez az egyezményhez 1977-ben csatlakozott, és már a csatlakozáskor felvett a jegyzékre két területet, a Ludasi-tavat és az Obedi-lápot. 1996-ban az egyezmény döntéshozó testülete, a részesek konferenciája, amely az ausztráliai Brisbane-ben ülésezett, elfogadta a Skadari-tó és a Császár-tó jelölését, így négyre nőtt (a volt) Jugoszlávia ramsari területeinek száma. 2004-ben a jegyzékbe került a Törökbecse mellett található Sósokopó is.

A nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek listáján ezernégyszáz terület kapott helyet az elmúlt évtizedekben. Az egyezmény értelmében vizes területnek tekintendők azok az akár természetes, akár mesterséges, állandó vagy ideiglenes mocsaras, ingoványos, tőzeglápos vagy vízi területek, amelyeknek vize álló, áramló, édes, félédes, sós, ideértve azokat a tengervízterületeket is, amelyeknek mélysége apálykor nem haladja meg a hat métert, valamint az időszakosan kiszáradó szikes tavakat. Csak azok az országok csatlakozhatnak, amelyek legalább egy területet bejelentenek a listára, s gondoskodnak arról, hogy ökológiai jellege fennmaradjon. Az egyezmény titkársága Glandban (Svájc) működik, jogi személyiséggel rendelkező háttérszerve a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN). Az egyezmény a természetvédelmi állami megállapodások legrégebbike. Századunk második felében a vizes területek átalakításának, pusztulásának felgyorsuló üteme eredményezte azt a nemzetközi összefogást, mely e szerződés létrehozásához vezetett. Több mint harmincéves története során az egyik legdinamikusabban fejlődő egyezményként fokozatosan szélesítette ki tevékenységét, jelenleg 136 aláíró ország, számos nemzetközi partner, társadalmi szervezet (BirdLife International, a Természetvédelmi Világalap [World Wildlife Fund, WWF] és az IUCN), valamint más egyezményekkel kiépített működő kapcsolatrendszer feljogosítja, hogy a vizes területek, valamint a vízi

ökoszisztémák megőrzése érdekében globális szinten lépjen fel. Eredetileg a rohamosan csökkenő vízmadár-állományoknak kívánták a csatlakozó országok védelmet biztosítani. A tapasztalatok azonban hamar rávilágítottak arra a tényre, hogy önmagában az élőhelyek védelme nem elegendő, magát az ökológiai rendszert kell megőrizni, amely képes az ott előforduló fajok eltartására. Az egyezmény legfontosabb célja a vizes élőhelyek megőrzése, fenntartható vagy bölcs hasznosításuk elősegítése, és az erre vonatkozó megfelelő jogi, intézményi és együttműködési keretek biztosítása. A vizes területek erőforrásainak hasznosítását olyan módon célozza meg, melyek egyúttal azok ökológiai jellegét nem befolyásolja, tehát a rövid távú kizsákmányolás helyett a hosszabb távú, fenntartható hasznosítás a cél.

Valamennyi csatlakozó államnak alapkötelezettségeket kell teljesítenie, ha nem teljesíti ezeket, egyszerűen lekerül az adott terület a Ramsari Listáról. Az első és legfontosabb követelmény a tagországok számára, hogy legalább egy vizes élőhelyet jelöljenek a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek jegyzékére, más néven a Ramsari jegyzékre. Jelenleg 1420 vizes élőhely szerepel a listán, melyek kiterjedése meghaladja a 120 millió km²-t. Szerbia és Montenegrónak eddig csak öt területet sikerült felvetetni a Ramsari Listára, hiszen az elmúlt tizenválassz év alatt erre a területre is kiterjedtek a szankciók. Hogy mennyit veszítettünk ez alatt az idő alatt, alátámasztják a magyarországi adatok is. Magyarország, bár két évvel utánunk – 1979-ben – csatlakozott az egyezményhez, 23 vizes élőhellyel szerepel a Ramsari jegyzéken, ezek területe 180 000 hektár. A Ramsari egyezmény sokoldalú együttműködési lehetőséget kínál, mivel lehetővé teszi a nemzetközi szakmai és tudományos hálózatba való bekapcsolódást, és anyagi támogatást biztosíthat az egyes területek fenntartásához. Sajnos hazánk a (1990-es – a szerk. megj.) háborús évek alatt ránk szabott szankciók miatt lemaradt a lehetséges anyagi támogatásokról, de a jövőben várhatóan egyre több védett vizes területünk lesz, és egyre több pénzt kapunk ezek fenntartására.

Zsoldos Zsaklina, 2005

FEBRUÁR 4. – A RÁK VILÁGNAPJA

Évente 7 millió ember hal meg világszerte valamilyen rákos megbetegedésben, és 11 millió új beteget diagnosztizálnak minden évben. A rák megnevezés gyűjtőfogalom: több száz különböző szövettani típusú, különböző biológiai viselkedésű és különféle szervekre lokalizálódó megbetegedést jelöl. A betegség a gyermekeket sem kíméli, így évente 300-450 000 gyermeknél diagnosztizálnak valamilyen daganatos megbetegedést.

2000 februárjában Párizsban tartották az első rákellenes világgongresszust. A résztvevők február 4-én történelmi dokumentumot írtak alá, amely világméretű összefogásra szólít fel a halálos kór ellen. A Rákellenes Alapítványt (Párizsi Charta) a világ minden részéről összegyűlt vezető kormányzati tisztségviselők, a legjelentősebb rákkutató társaságok és szervezetek vezetői, orvosvezetők, betegképviselő civil szervezetek és az ipar reprezentánsai látták el kézjegyükkal. Ennek emlékére a kongresszus február 4-ét a rák világnapjává nyilvánította, hogy a rák ellen folytatott küzdelem eszméje „a világon élő összes ember szívében és gondolataiban éljen”.

Mi február negyedikére üzenete? Mit kell, hogy jelentsen mindannyiunk számára a rák világnapja?

A daganatos betegségek még most, a III. évezred elején is a legpusztítóbb betegségek, az emberiség legnagyobb ellenségei. Bár a tudomány minden területe, így az orvostudomány is nagy lépésekkel fejlődik, a rák sajnos mind a mai napig nem előzhető meg. Mivel azonban ismerjük a kialakulás kockázatának tényezőit (dohányzás, táplálkozás, életmód stb.), ezért nem állunk teljesen tehetetlenül daganatos betegségekkel szemben: a rák kialakulásának veszélye csökkenthető!

A rák elleni felelősségteljes küzdelem mindannyiunk közös ügye. Mindenki tehet valamit, s csak közös összefogással arathatunk győzelmet e szörnyű kór felett! Betegek és orvosok, kutatók és gyógyszergyártók, politikusok és a média képviselői mind-mind tehetnek a daganatos betegségek ellen, hiszen a rák csak 15%-ban orvosi kérdés. Életünk szinte minden egyes területe érintett: a családtól a társadalom széles köréig (nemzeti rákellenes programok), a munkavédelemtől a közlekedéspolitikáig, a törvényhozástól a környezetvédelemig minden területen kimutatható a felelősség a rákkal szemben.

A Párizsi Charta:

- hitet tett az emberséges gyógykezelés és a minőségi rákellátás mellett egyenlő partnerként kezelve a rákos betegségben szenvedő embereket;
- hangsúlyozta az új orvosi kutatások fontosságát, illetve azt, hogy ezek a kutatási eredmények minél hamarabb utat találjanak a klinikai területre;
- szót emelt a megbélyegzés, a félelem és a közömbösség ellen, hogy a közvéleményt megfelelő irányba befolyásolja;
- kiemelte a tájékoztatás fontosságát, hiszen egy tudatos és tájékozott beteg könnyebben részt tud venni a rá vonatkozó döntések meghozatalában, illetve fokozottabban tud együttműködni az orvosokkal a terápia sikerének érdekében;
- egyik legfontosabb szempontként a korai felismerést, illetve a szervezett rákszűréseket nevezte meg;
- a rákbetegek általános: fizikai, lelki és szociális szempontokat is magában foglaló jólétének, azaz életminőségének javítását – tekintet nélkül a betegség fokára és kimenetelére, illetve különös hangsúllyal a fájdalom kezelésére a betegség minden szakaszában – ugyancsak az elsődleges célok közé helyezte.

A rákellenes világnap a rák elleni küzdelem fontosságára kívánja a társadalom figyelmét irányítani. Ez a küzdelem nemcsak orvosi feladat, hanem mindannyiunk közös ügye is. Az egyéni felelősségvállalás alól senki sem menthető fel, hiszen Magyarország a daganatos megbetegedések okozta halálozásban az első helyen áll.

A Magyar Rákellenes Liga, amely immár 16 esztendeje vesz részt a magyarországi rákellenes küzdelemben, kiemelkedően közhasznú szervezetként újra meg újra fel kívánja hívni a figyelmet a személyes felelősségre. Nem vagyunk tehetetlenek a rákkal szemben, de szűrni csak azt lehet, aki el is megy a szervezett szűrésekre. Emellett szükséges az is, hogy megismerjük testünk daganatos betegségeire utaló jelzéseit.

Akkor, ha a baj már bekövetkezett és diagnosztizálták a betegséget érdemes onkológus szakorvos segítségét kérni. A gyógyulásban hatékonyan segítenek azok az onkológiai centrumok, ahol a legkorszerűbb és leginkább hatékony terápiákat is megkaphatják a betegek. A betegségről, az onkológia centrumok elérhetőségeiről és a kezelési módokról a liga honlapján, a www.rakliga.hu oldalon találnak bővebb információkat.

Bízunk abban, hogy közös erőfeszítésünk eredményeként még több ember őrizheti meg egészségét.

Dr. Vasváry Artúrné, 2006

FEBRUÁR 14. – VALENTIN-NAP

Bálint, avagy Valentin napja a szerelmesek ünnepe, amikor az emberek világszerte levelezőlapokkal, virágokkal, édességgel és apró ajándékokkal lepik meg kedvesüket, szeretteiket. Szent Valentin (Szent Bálint) ünnepe 496-tól szerepel a naptárban, de mai formája Szerbiában és Magyarországon is csak a közelmúltban honosodott meg.

A Bálint-nap eredetét legendák övezik, az ünnepet formálta a pogány természetkultusz, a római életszeretet, a népszokás és a keresztény hagyomány. A korai társadalmakban a termékenység ünnepe szorosan kötődött a természeti jelenségekhez. Február közepe a madarak párosodási időszakának kezdete a mérsékelt égövön, ezért alakulhatott ki a hiedelem, hogy e nap kedvez a szerelmi varázslatoknak. Az ókori Rómában február 15-én tartották a Lupercaliát, a Faunus istennek szentelt termékenység, engesztelési és tisztulási ünnepet. Ezen az éjszakán a fiatal nők egy kerámiakorsóba rakták nevüket, a férfiak húztak közülük, az így kialakult párok az ünnepség idejére vagy egész életükre együtt maradtak.

A katolikus egyház legalább három Bálint (Valentin, Valentinus) nevű mártír szentet tart nyilván. Az egyik Bálint az ókori Rómában volt pap, amikor II. Claudius császár (268–270) megtiltotta a fiatal férfiaknak a házasodást, mert úgy vélte, az egyedülállók jobb katonák. Bálint titokban továbbra is esketett, amiért kivégezték. A legelterjedtebb történet szerint Bálint a fogságában visszaadta a börtönőr vak lányának látását, majd kivégzése előtt levelet írt neki, amelyet így írt alá: „A Te Valentinod”. A Bálint-napi szokások valószínűleg inkább a pogány Lupercalia „keresztényesítésének” tekinthetők; Bálintot 489-ben Gelasius pápa avatta szentté, ugyanakkor betiltotta a régi római „szerelmi lottó” szokását.

A következő Bálint-napi „börtönüzenetet” az agincourt-i csata után angol fogságba esett és a londoni Towerben raboskodó Charles orleansi herceg küldte feleségének 1415-ben. E napot Angliában 1446-tól már széles körben megülték, Valentin-verseskötetek jelentek meg szerelmes szövegekkel, s a fiatalok szerelmes leveleket (valentine) küldtek egymásnak. Ezek utódai a Bálint-napi képeslapok és üdvözlőkártyák, amelyek küldése a XIX. századra bevett szokássá vált. Az érzelmek kimutatását rosszálló viktoriánus korban a szerelmesek az előre gyártott kártyákkal üzentek, miként a gyerekek is szüleiknek, a felnőttek hozzátartozóiknak, barátaiknak. Ipari méretekben először 1840-ben az amerikai Esther Holland dobott piacra képeslapot, őt nevezik „a valentine-ok anyjának”.

A különböző hiedelmek összemosódása révén a szerelmesek védőszentjének kikiáltott Bálint kultusza ma is az angolszász területeken, Franciaországban és Belgiumban a legnagyobb. Ünnepe Amerikában egymilliárd kártya indul útjára. Ez a karácsony után a második legnagyobb forgalmú időszak. A szerelmesek napján a világ számos táján mások a szokások: Dél-Koreában és Japánban csak a nők adnak ajándékot, a férfiak mindezt a fehér napon viszonozzák. Az olaszországi Terni városába egész Itáliából érkeznek párok, akik a helyi bazilikában, San Valentino állítólagos sírjánál jelentik be nyilvánosan jegyességüket.

Ami azonban világszerte hasonló: az ünnep alkalmával a virágárusok és ajándéktárgy-kereskedők elszánt küzdelmet vívnak a vevők pénztárcájáért, s évente újabb és újabb, az ünnephez kapcsolható ötleteket találnak ki a felszított vásárlói igények kielégítésére.

FEBRUÁR 14. – AZ EPILEPSZIÁVAL ÉLŐK NAPJA

Az epilepsziával élők világnapja, amelyet 1997-ben hirdetett meg a Nemzetközi Epilepsziaellenes Iroda (IBE). Azért került e nap Szent Valentin napjára, mert a vértanúhalált halt püspök az epilepsziások védőszentje is. Az epilepszia szó görögül 'fogva tartást' vagy 'megragadást' jelent. Az emberiség fél százaléka szenved epilepsziában, az összes epilepsziás megbetegedés kétharmada a gyerekkorban kezdődik, ám ezeknek a betegeknek a többsége a kamaszkorig meggyógyul.

Az epilepsziáról szóló legrégebbi lelet egy babiloni táblán maradt fenn, az időszámításunk előtt 2000 körül keletkezett, 40 táblából álló *Babiloni Orvosi Kódex*ben. A táblára gondosan feljegyezték mindazokat a különböző rohamfajtákat, amelyeket ma is ismerünk. Hippokratész ókori görög orvos forradalmi újítása volt, hogy rámutatott: az epilepszia nem szent (ismeretlen eredetű), hanem az agy megbetegedése. Sokáig az epilepsziával élő emberekre félelemmel tekintettek, bizalmatlanok és értetlenek voltak velük szemben, végtelenül sok szociális stigmával sújtották őket, pedig olyanok is szenvedtek e betegségben, mint Julius Caesar, Nagy Péter cár, IX. Pius pápa, Dosztojevszkij vagy a költő Lord Byron.

Az epilepsziában jelentkező agyi működészavar korszerű szemléletének első szószólója a XIX. században a londoni ideggyógyász, Hughlings Jackson volt. Az epilepszia (visszatérő görcsrohamokra való hajlam) a leggyakoribb agyi zavar, de nincsen köze az elmebetegségekhez. Az öröklött hajlam mellett különböző balesetektől

adódó fejsérülések, fertőző betegségek utáni állapot következtében, valamint születés előtti és alatti károsodások miatt jöhet létre a váratlan eszméletvesztés.

Többnyire csak az úgynevezett nagy rohamot ismerik az emberek, amely azonban csak egyike az epilepszia harminc különböző megjelenési formájának. Van például úgynevezett kis roham is, amely rövid ideig tartó szellemi kieséssel jár. Máskor a beteg pár pillanatra csupán összerándul, mintha megrettent volna valamitől, illetve elréved, elbambul. Közvetlen kiváltó oka az agy elektromos túlműködése, illetve zavarai; a beteg a roham ideje alatt történetekre nem emlékszik.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 1997-ben világméretű kampányt hirdetett az epilepszia és a körülötte elterjedt előítéletek ellen. A WHO két nem kormányzintú szervezettel, az Epilepszia Nemzetközi Ligájával és az Epilepszia Nemzetközi Hivatalával együtt folytatja az epilepsziások orvosi ellátásának és társadalmi befogadásának javítására irányuló küzdelmet. A fő cél az, hogy szűnjön meg az epilepszia körüli homály, és fogadják el a világban mindenütt, hogy ez gyógyítható betegség. Számos országban még mindig nem agyműködési zavarnak tudják be az epilepsziát, ezért a betegséggel élők jelentős része nem jut gyógykezeléshez.

A betegséggel kapcsolatos félreértések miatt az epilepsziások még ma is diszkriminációtól szenvednek a családban, a házasságkötésben, a munkavállalásban, állampolgári jogaikban, az oktatásban és a társadalomban egyaránt.

A mai korszerű kezelések eredményeként a betegek 70-80 százaléka tünetmentesen élhet, ugyanakkor minden második beteg a vele szemben támasztott előítéletek miatt képtelen beilleszkedni környezetébe.

FEBRUÁR 21. – AZ ANYANYELV NEMZETKÖZI NAPJA

Banglades javaslatára az UNESCO Közgyűlése (az Egyesült Nemzetek Szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete) 1999. novemberében február 21-ét nemzetközi anyanyelvi nappá nyilvánította, hogy elősegítse a nyelvi és a kulturális sokszínűséget, valamint a többnyelvűséget. 2000-ben ünnepelték először.

A világnapot annak emlékére tartják, hogy 1952-ben Bangladesben az urdut nyilvánították az egyetlen hivatalos nyelvvé, noha a bangladesiek anyanyelve a bengáli. Február 21-én Dakkában a diákok fellázadtak az anyanyelv elnyomása ellen. Ekkor a rendőrség

összetűzött a tüntetőkkel és öt diákot megölt. A bangladesiek akkor az anyanyelv napjává nyilvánították a napot.

Anyanyelvi világnap

Világunk már az események viharos változásához szokott, nem érzékel olyan jelenségeket, amelyek természetesek, örökkévalók, a levegőhöz hasonlóan csak hiányuk ébreszt rá – legtöbbször már túl későn – nélkülözhetetlen szükségükre. Ilyen az anyanyelv, amelynek immár napja van, nemcsak az anyémnek, tiédnek, mienknek, másokénak, hanem mindenkiének, nem magyar találmány, de magyar a nyelv hetével van, lehet tökéletes harmóniában.

Anyanyelv, lélek beszéde, egyetlen tökéletes világképünk. Törvénye olyan, mint a zenéé, ha még belőle soha semmit nem tapasztalunk, ha egy ismeretlen szóval, metaforával szembesülünk, akkor is valami örök és intim törvényszerűség teljesedik ki bennünk. Anyanyelv! Ha akarom, csupa érzélem, romantika, holott igaz is, hiszen bebizonyították a kutatások, hogy már születés előtti állapotainkban érzékeljük egész testünkben édesanyánk nyelvének, szavainak rezdülését. Anyanyelv? Modern világunkban mégis nem mindig igaz, mert az a nyelv, amelyen álmodom, számolok, mondókákat momolok, az apámé, s esetenként még az övé sem, a környezeté, ebből lett az én saját nyelvem, amelynek világképe meghasadt, két- vagy többnyelvűségem világdarabokon nyugszik, még jó, hogy ha egyik parttól elszakadtam, el is érek valahova.

Anyanyelv tehát sok van, ahány nyelvközösség, és – ezzel kapcsolatban sohase essünk áldozatául a kárhozatalnak – mindegyik egyformán szép és pótolhatatlan, ha törődnek vele azok, akikre rábízták a sorsát a századok. Önmagában tökéletes minden nyelv, mint a virágok és a csillagok. Lám, a mi édes anyanyelvünk, a magyar esetében sem következtek be a legsötétebb európai jóslatok, például Herderé.

Igen, a mi egyetlen nyelvünket is annyiszor megtépázták a századok, dúlások, irtások, elnyomatás, és poraiból mindig ragyogóbban feltámadt, mint a csodálatos fönixmadár. Hányszor árasztotta el idegenség, török, tatár, német – folytathatnánk a sort, de kinötte, kinötte, mint élő szervezet a sebét.

Egyetlen lehet minden személyre, közösségre nézve az anyanyelv, a világ és önmagunk kulcsa a többnyelvűségben is. Vele, fogalmi rendszerben látjuk és főleg értelmezzük a világot, noha kicsiny gyerekkorban minden ember tabula rasa, üres lap, de aztán már nem mindegy,

hogy reá mi íratott. Nyűg is ez aztán, de kötődés és önazonosság is. Kikristályosodott tudatszerkezet, amelyhez már minden más nyelv viszonyítható. Ez a nyelv beszélőközösségem szempontjából évezredes folyam és folyamat, folytonos elhalással és születéssel, amely ízeiben, elemeiben, egészében is mindenre emlékezik, ami vele a használatakor történt, de mindenkori beszédközösségével is. A dicsőségre, elnyomatásra, használata tilalmaira, arra is, amikor és ahányszor „oldott kéveként szétszóródott nemzetünk”, és csak nyelvével maradt egyedül, aki kiszakadt közülünk. Millió, millió helyzet nyelve hát az anyanyelv, miként Illyés Gyula írja *Koszorú* című versében:

[...]
nyelve; tanár-kigunyolta diák, szerzsán-legyalázta baka,
összeszidott panaszos, hivatalnokok-unta mamácska
nyelve; csomaghordók, alkalmi favágók, mert
gyárba se jó, szakmára sem alkalmas (mert
nyelv-vizsgát se megállt) proli nyelve; az ifjú
főnök előtt habogó veterán
nyelve; a rendőrörsön azonnal
fölpofozott gyanúsított
mélyebbről fakadó tanúság –
tétele, mint Lutheré;
kassai zúgárus, bukaresti cselédlány,
bejruti prostituált szüle-hívó
nyelve; köpések-
mosta, dühpírja-törölte
orcájú fiaid közül egy, íme:
szólni tudó más nyelveken is,
hű európaiként
mondandói miatt figyelemre,
bólintásra becsült más népek előtt is:
nem léphet föl oly ünnepi polcra,
nem kaphat koszorút
oly ragyogót, amelyet, szaporán lesietve ne hozzád
vinne, ne lábad elé
tenne, mosollyal bírva mosolyra vonagló
ajkad, fölnevelő
édesanyám.

Az ünnep, a fénye visszatekintésre és előretekintésre is ad lehetőséget. Arra, hogy édes anyanyelvünkre büszkék legyünk. Azért, mert már az idők mélyén is egységes volt, közösséggé kovácsoló, miként Bonfini mondja, megértette úr és paraszt, északi és déli, kelet és nyugat magyar embere. Ezért is, másért is a nyelvünkért folyó munkálkodás, küzdelem ismert és ismeretlen hőseit kell dicsérnünk, akik emberi törvényeit megőrizték, vagy akik idegen, nálunk előbb járó nézetek, kultúrák alapján gazdagították, mint Szarvas Gábor, vagy éppen Kazinczy, Kölcsey, Vörösmarty. Azokra is emlékezünk, akik nem dörgedelmekkel védtek, hanem elragadó példával, írással, élőszóval, mint szűkebb hazánk szülöttje, Kosztolányi. Jöttek aztán mások, akiknek Trianon után már nemcsak a nyelvért, hanem az anyanyelvi beszéd helyzeteiért is kellett küzdeniük, sőt nyelvközösségünket is védelmeznünk. Büszkék lehetünk azokra, például Lőrincze Lajosra, az emberközpontú nyelvművelésre, hisz meglátta, emberművelés nélküli nyelvcsiszolás Déva vára talmi küszködése. Jöttek olyanok is, akik meglátták, a jó nyelvszokásért, tisztulásért nem egy embert, de egész közösségeket, nemzetet kell művelni – a nyelvhasználónak pozitív, gyönyörű példáira is rámutatva, mert a ledorongálásból új világ sohasem épül.

Eljöttek immár azok az idők is, amikor kimondhatjuk, nincs jobb, normateremtő és rosszabb, normafoyasztó nyelvközösség, mindegyik letéteményese a szokásnak, szabálynak is, adunk is, kapunk is. Folytonosan, és ami teremtődött, egészséges közösségi, közéleti viszonyok között köznyelvvé csiszolódik, ami nélkül közösségi tudatunk sem létezhet.

A nyelvvel törődni, készségeit, használatát megismerni, megismertetni gyönyörű feladat, nem beleavatkozva, hanem törvényeit kiteljesíteni, minden ízét, szavát védelmezni. Mindez nap mint nap kemény küzdelem, azért, hogy a tulajdonneveinket, önazonosságunk érzékeny eszközeit is nemzeti nyelvünk részeinek tekintsék: Szenttamás, Magyarkanizsa, Mohol, Újvidék, Becskerek nevét a táblákon, személyneveink érvényesülését a személyes iratokon, vagy ott, ahol „ki eltemet, ha eltemet”. Kis fiatal tanítók áldozatos munkáját legalább egyszer ki dicséri meg, akik Újvidék környéki falvakban tanítanak magyart, faliújsággal, maguk szerkesztette diáklappal is, azokat, akik már szüleikkel is szerbül beszélnek, de még közülük több visszatért már nem anya-, de nagyanyanyelvéhez? Igen, nagy és gyönyörű az örökségünk, áldozatos kezek, lelkiismeretes gondoskodás, óvták, hogy eljusson hozzám, hozzánk, a XXI. század emberéhez. További sorsa, ezt ne feledjük, már rajtunk is múlik.

Papp György, 2005

Nyelvőrségen

„Február 21-e az anyanyelv nemzetközi napja kiemelkedő jelentőségű és alkalmas időpont a nyelvek ügyét előmozdító kezdeményezések elindítására” – áll Koicsiró Macuurának, az UNESCO főigazgatójának 2008, a nyelvek nemzetközi éve kapcsán megfogalmazott üzenetében. Koicsiró Macuura arra hívja fel a figyelmet, hogy a világon jelenleg beszélt hétezer nyelv több mint 50 százaléka mindössze néhány emberöltő alatt eltűnhet. Napjainkban már kevesebb mint egynegyediket használják az iskolákban és az internetes kommunikációban, a többségüket csak elvétve. Nyelvek ezrei – annak ellenére, hogy mindegyiket egy-egy embercsoport mindennapi kommunikációs eszközként Koicsiró Macuura használja – maradnak ki az oktatási rendszerből, a tömegkommunikációból, a könyv- és újságkiadásból és általában a közzférából.

Sürgősen cselekedni kell. Hogyan? Olyan nyelvi politika kialakításával, amely lehetővé teszi minden nyelvi közösség számára az anyanyelvének használatát a lehető legszélesebb körben, minél nagyobb gyakorisággal, különösen az oktatás terén, mégpedig az adott térség többségi/hivatalos nyelve és egy világnyelv ismerete mellett. Bátorítani kell a többségi nyelvek beszélőit is arra, hogy tanulják meg a környezetükben élő másik nemzet nyelvét is. Globalizálódó világunkban csak akkor található meg a helyét minden nyelv, ha a többnyelvűség teljesen elfogadottá válik.

A nyelvek nemzetközi éve kapcsán az UNESCO felszólítja a kormányokat, az ENSZ szerveit, a civil társadalom szervezeteit, az oktatási intézményeket, a szakmai egyesületeket és minden más érintettet, hogy ösztönözzék minden nyelv, de különösen a veszélyeztetett nyelvek tiszteletben tartását, fejlesztését és védelmét, az egyéni és közösségi élet minden területén.

Az ösztönzés lehetséges a közoktatás, a közművelődés, az internetes kommunikáció területén szervezett programokkal; akár a veszélyeztetett nyelvek megmentésére vonatkozó, a nyelveknek mint a társadalmi beilleszkedés eszközeinek fejlesztését célzó tervekkel; akár a nyelvek és a gazdaság, a nyelvek és a néphagyományok, illetve a nyelvek és az alkotóművészet közötti kapcsolatok kutatásával. Mindenütt tudatosítani kell, hogy a nyelvek fontosak!

Közös célunk az, hogy nemzeti, regionális és nemzetközi szinten ismerjék el a nyelvi sokféleség és a többnyelvűség fontosságát a közoktatási, államigazgatási és jogi rendszerekben, a kultúra minden területén,

a kommunikáció terén, a számítástechnikában és a kereskedelemben. A nyelvek feltétlenül szükségesek az embercsoportok és az egyes emberek önazonosság-tudata és békés egymás mellett élése érdekében, és egyben stratégiai tényezők a fenntartható fejlődés és a harmonikus helyi és globális kapcsolatok felé vezető úton – áll a nyilatkozatban, amelyet ma világszerte számos rendezvényen felolvasnak.

Magyar Szó, 2008

